

**Wymagania edukacyjne na poszczególne stopnie szkolne z przedmiotu „Biznes i zarządzanie” zakres podstawowy
dla klas 1 I Liceum Ogólnokształcącego im. Generała Józefa Bema w Ostrołęce**

Klasa 1 ocena śródroczna

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca Uczeń:	ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Osoba przedsiębiorcza				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość, • wyjaśnia różnice między komunikacją społeczną a komunikacją interpersonalną, • odróżnia komunikację werbalną od komunikacji niewerbalnej, • wyjaśnia, na czym polega wywieranie wpływu na ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej, • identyfikuje elementy, które składają się na kompetencje osoby przedsiębiorczej, • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne i podaje ich przykłady, • wymienia techniki pozytywnego wywierania wpływu na ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje swoje mocne i słabe strony, a następnie posiadane cechy osoby przedsiębiorczej, • określa własne kompetencje przedsiębiorcze, • określa, jakie znaczenie ma umiejętność komunikacji jako element kompetencji przedsiębiorczych, • wymienia zasady skutecznych negocjacji, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa związek między zachowaniami osoby przedsiębiorczej a szansami, które stwarza jej gospodarka rynkowa, • rozpoznaje wybrane techniki manipulacji i stosuje sposoby obrony przed manipulacją, 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych,
Podjęmowanie decyzji, praca zespołowa i kreatywne myślenie				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega zarządzanie czasem, • wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej, • wyjaśnia, czym są innowacje, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etapy podejmowania decyzji, • wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i dlaczego pomaga ono w rozpoznawaniu szans rynkowych, • charakteryzuje główne bariery ograniczające kreatywne myślenie, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wybrane metody wspomagające podejmowanie decyzji (np. burzę mózgów), • stosuje wybrane techniki pobudzające kreatywność, • wyjaśnia na podstawie wybranych przykładów, jak innowacje wpływają na zdolności konkurencyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wybrane techniki zarządzania czasem (m.in. planuje zadania z uwzględnieniem swoich ról życiowych), • rozpoznaje i omawia bariery oraz problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów, 	<ul style="list-style-type: none"> • organizuje jako lider pracę hipotetycznego zespołu,

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje innowacji, • wymienia przykłady źródeł innowacji, 	przedsiębiorstw,		
Zarządzanie projektami				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę projektu, • wymienia przykładowe cechy lidera zespołu projektowego, • wymienia możliwe źródła finansowania projektu, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki decydujące o dobrej organizacji pracy zespołu, • wymienia i charakteryzuje role w projekcie, 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje cele projektu za pomocą metody SMART, • określa i charakteryzuje poszczególne etapy projektu na wybranym przykładzie, 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje strukturę prac projektowych, w tym określa zadania projektowe, • określa zadania i role poszczególnych członków zespołu na przykładzie wybranego projektu, • przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektu, 	<ul style="list-style-type: none"> • weryfikuje na wybranym przykładzie harmonogram i budżet projektu oraz wprowadza konieczne zmiany w harmonogramie i budżecie, • identyfikuje główne problemy oraz ryzyka pojawiające się podczas realizacji projektu, a następnie dokonuje ich analizy w sprawozdaniu częściowym, • przygotowuje sprawozdanie z realizacji wybranego projektu,
Gospodarka rynkowa				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega rozwój społeczno-gospodarczy, • wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu gospodarczego w życiu codziennym, • wymienia filary gospodarki rynkowej i je charakteryzuje, • wyjaśnia, czym są budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy i dług publiczny, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej, • wykazuje zalety gospodarki rynkowej, • analizuje dochody i wydatki budżetu państwa i przykładowej jednostki samorządu terytorialnego, • klasyfikuje rodzaje rynków według wybranych kryteriów, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflację, zatrudnienie, bezrobocie), • wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki, • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencję monopolistyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej, • analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu, • podaje różnice między reklamacją niezgodności towaru z umową a gwarancją, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje negatywne skutki ograniczonej konkurencji i potrzebę przeciwdziałania jej, • wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej, • sporządza przykładową reklamację,

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rynek i jakie pełni funkcje w gospodarce, • wyjaśnia, na czym polega prawo popytu i prawo podaży, • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>konsument, gwarancja, reklamacja, zakupy na odległość,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość popytu, • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość podaży, • wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta, 	<p>konkurencję doskonałą),</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego, • wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa cele i zadania tych instytucji, • określa, czym jest patriotyzm zakupowy oraz jakie są jego przejawy w życiu codziennym, 		
Finanse osobiste				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest pieniądź, • wyjaśnia, czym jest postawa wobec pieniędzy, • wymienia i wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego, • wyjaśnia znaczenie pojęć: podatki, osoba fizyczna, osoba prawna, • wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce, • wyjaśnia, kto i od czego płaci podatek PIT, • definiuje dochód, przychód i kwotę wolną od podatku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy pieniądza, • rozróżnia wybrane typy postaw ludzi wobec pieniędzy, • wymienia zalety i wady wybranych typów postaw ludzi wobec pieniędzy, • określa podstawowe kategorie dochodów i wydatków gospodarstwa domowego, • określa i omawia funkcje podatków, • przedstawia sposoby obliczania podatku PIT, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje i formy pieniądza, • wyjaśnia zjawisko inflacji, • określa własną postawę wobec pieniędzy, • wyjaśnia, czym jest dojrzałość finansowa, • omawia praktyczne sposoby zarządzania budżetem domowym, • wymienia i opisuje podatki opłacane przez członków gospodarstwa domowego, • dobiera sposób rozliczeń podatku PIT i ulgi możliwe do zastosowania, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obieg pieniądza w gospodarce, • podaje przyczyny i skutki inflacji, • charakteryzuje poziomy dojrzałości finansowej, • formułuje rady dotyczące unikania spirali zadłużenia oraz możliwości wyjścia z niej, • charakteryzuje rolę podatku VAT, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby przeciwdziałania inflacji, • wyjaśnia, czym jest inteligencja finansowa, • omawia wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych,

Klasa 1 – ocena roczna

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca Uczeń:	ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Usługi finansowe i ubezpieczenia społeczne				
<ul style="list-style-type: none"> dokonyje podziału instytucji rynku finansowego w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: limit debetowy, kapitalizacja odsetek, karta płatnicza, gwarancja depozytów, wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych, wymienia i rozumie podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej, wyjaśnia znaczenie pojęć: kredyt, kredyt konsumencki, rzeczywista roczna stopa oprocentowania, pożyczka, zastaw hipoteczny, zdolność kredytowa, identyfikuje rodzaje kredytów według różnych kryteriów, wymienia zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z systemów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia międzysektorowe instytucje rynku finansowego w Polsce, rozdziela rodzaje kont osobistych, porównuje oferty wybranych usług bankowych, omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego, wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki, podaje różnice między kredytem a pożyczką, porównuje oferty banków i pozabankowych instytucji pożyczkowych w zakresie kredytów i pożyczek, wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów, porównuje oferty zakładów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje, identyfikuje rodzaje kart płatniczych, wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty, z uwzględnieniem realnej stopy procentowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie, wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów, wyjaśnia relację zakresu ochrony i sumy ubezpieczenia do wysokości składki, charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne), wymienia i charakteryzuje wybrane rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki, przedsiębiorstw i konsumentów, wyjaśnia konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przykładową umowę pożyczki,

<p>elektronicznych związanych kredytami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie, • wyjaśnia znaczenie pojęć: ubezpieczyciel, ubezpieczony, polisa ubezpieczeniowa, ogólne warunki ubezpieczenia, suma ubezpieczenia, • wymienia i rozumie zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z elektronicznych usług ubezpieczeniowych, • wymienia sposoby oszczędzania na emeryturę, 	<p>ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości,</p>	<p>ubezpieczeń osobowych,</p>		
--	--	-------------------------------	--	--

Oszczędzanie i inwestowanie pieniędzy

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>inwestowanie, oszczędzanie, instrument finansowy, papiery wartościowe, obligacje, akcje,</i> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>makler, indeks giełdowy, ceduła giełdowa, hossa, bessa,</i> • wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce, • określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego, • wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne, • wyjaśnia znaczenie pojęć: 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje inwestycji według różnych kryteriów (przedmiot inwestycji, podmiot inwestowania), • wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW, • wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat, • charakteryzuje prawdziwego inwestora, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe, • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych, • analizuje tabele z informacjami giełdowymi, • wyjaśnia mechanizm inwestowania w akcje na giełdzie papierów wartościowych na przykładzie GWP, • wyjaśnia wagę podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między czasem i ryzykiem a zyskiem z inwestycji, • wyjaśnia, dlaczego ważne jest korzystanie z wiarygodnych informacji przed podjęciem decyzji finansowych, • omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie, • dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka i wysokości potencjalnych zysków w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę giełdy w gospodarce, • przeprowadza symulowaną alokację środków finansowych w wybrane formy oszczędzania i inwestowania, • ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym i formułuje rekomendacje, co zrobić, żeby nie paść ofiarą nieuczciwych praktyk,
---	---	--	--	--

<p><i>jednostka uczestnictwa, certyfikat inwestycyjny,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje postawy oszczędzających i inwestorów, 		<p>na giełdzie,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji, definiuje inwestowanie spekulacyjne w inwestycje alternatywne, wykazuje różnice między inwestowaniem a hazardem, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sposoby zachowania w sytuacji straty i zysku, 	
Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy				
<ul style="list-style-type: none"> definiuje planowanie własnej kariery zawodowej, wyjaśnia, czym są kompetencje zawodowe i kompetencje edukacyjne, wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy, wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy, wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass), wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego, definiuje rozmowę kwalifikacyjną, wymienia i charakteryzuje zasady rozmowy kwalifikacyjnej, definiuje różnice pomiędzy zatrudnieniem a samozatrudnieniem oraz 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje swoje cele zawodowe zgodnie z zasadą SMART, wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniając zawody deficytowe i nadwyżkowe, najczęstsze oczekiwania pracodawców), wymienia najczęstsze błędy w CV i listach motywacyjnych, eksponuje swoje zalety, wymienia najczęściej popełniane błędy podczas rozmowy kwalifikacyjnej, wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracowników (w tym pracowników młodocianych) oraz pracodawcy, charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego postępowania, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przykładowe kariery zawodowe znanych ludzi, rozpoznaje i ocenia własne kompetencje, uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy, przygotowuje dokumenty aplikacyjne związane z ubieganiem się o pracę, dokonuje autoprezentacji podczas symulowanej rozmowy kwalifikacyjnej, wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mu, wymienia zasady etycznego pracownika (kodeks etyczny), 	<ul style="list-style-type: none"> planuje swoją karierę zawodową, wyróżniając jej etapy, porównuje swoje kompetencje z oczekiwaniami pracodawców i ocenia własne szanse i zagrożenia na rynku pracy, charakteryzuje trudności, z którymi borykają się osoby bezrobotne poszukujące pracy, koryguje swoje wystąpienie na podstawie konstruktywnej informacji zwrotnej, wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynagrodzeniem brutto a wynagrodzeniem netto, wymienia konsekwencje nieetycznych zachowań w relacjach pracownik – pracodawca, 	<ul style="list-style-type: none"> opracowuje plan swojej ścieżki edukacyjnej adekwatny do planu kariery zawodowej, analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę, analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich zalety i wady z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy,

<ul style="list-style-type: none"> • podaje ich zalety i wady, • wymienia rodzaje umów o pracę, • wymienia formy rozwiązania umowy o pracę, • wymienia umowy cywilnoprawne (umowę-zlecenie, umowę o dzieło), • rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracownika, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie, • definiuje, czym jest mobbing, 			
Przedsiębiorstwo				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>styl kierowania, motywowanie, efekt synergii,</i> • wymienia cechy dobrego przywódcy (kierownika lub lidera) zespołu, • wymienia główne sposoby motywowania pracowników, • wymienia sposoby poszukiwania pomysłu na własny biznes, • wyjaśnia, czym jest biznesplan, • definiuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa, • definiuje, czym są przychód, koszty i dochód, • wyjaśnia znaczenie pojęcia etyka zawodowa, • wymienia działania etyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje elementy oraz przebieg procesu zarządzania, • wymienia i omawia zasady organizacji pracy w przedsiębiorstwie, • wymienia style zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają, • wymienia i opisuje możliwe źródła finansowania działalności gospodarczej, • wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstwa, • wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu, • wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu, • wymienia i charakteryzuje rodzaje kosztów, • wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> • dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania i kontrolowania podwładnych, • wyjaśnia, na czym polega kontrolowanie w procesie zarządzania przedsiębiorstwem, • znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą na podstawie analizy rynku i doświadczenia innych przedsiębiorców, • wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej, • uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów rozwoju przedsiębiorstwa, • sporządza w zespole wstępną koncepcję własnego biznesu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie zarządzania w osiąganiu celów przedsiębiorstwa, • dokonuje oceny pomysłu na własną działalność gospodarczą pod względem innowacyjności, • identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia projektowanego przedsiębiorstwa, wykorzystując metodę SWOT, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie ochrony własności intelektualnej w prowadzonej działalności, • dokonuje prezentacji koncepcji własnego biznesu i na podstawie komunikatów zwrotnych modyfikuje jej elementy, • dokonuje rachunku zysków i strat, • tworzy i analizuje plan finansowy projektowanego przedsiębiorstwa.

<p>i nieetyczne w biznesie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia korupcja, • definiuje i omawia istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. 	<p>podstawowe wartości etyczne w biznesie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje korupcji, • wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji, • wymienia i charakteryzuje korzyści dla otoczenia wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, • wymienia i charakteryzuje korzyści dla firm wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa, • dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę. 		
--	---	---	--	--

Jeżeli uczeń nie spełni ponad połowy wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą, wówczas otrzymuje ocenę niedostateczną.